

Stavovi medicinskih tehničara i medicinskih sestara KBC-a Osijek o predrasudama prema medicinskim tehničarima

The attitudes of medical technicians and nurses of CHC Osijek about prejudices toward medical technicians

Ana Budrovac, Gordana Bagić, Toni Grcić, Elizabeta Vinogradac, Kristina Ivandić, Ivana Ukić

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera, Medicinski fakultet u Osijeku, Preddiplomski studij Sestrinstvo
University of Josip Juraj Strossmayer, Faculty of Medicine Osijek, Undergraduate study of nursing

Abstract

Nursing is feminized profession. The role of men as nurses is often unfairly stigmatized in society. They are depreciated because of chosen profession by their friends, family and colleagues. Our hypothesis was that position of the medical technicians in Clinical Hospital Center Osijek is equal to position of nurses.

Aim: The aim of our research was to examine the attitudes of medical technicians and nurses of CHC Osijek on the position of medical technicians in nursing.

Methods: In our research we questioned 32 medical technicians and 32 nurses employed in CHC Osijek on eight different departments and clinics. Research was based on questionnaire which contained 17 statements for medical technicians and 20 statements for nurses on Likert scale from 1 to 5. We had 3 more statements for nurses because they were focused on nurse's thoughts about their profession.

Results: Majority of our respondents are from internal clinic 14 (21.9%). Furthermore 45 (70.3%) of respondents are with secondary school education, equally by gender. The mean length of service is 12 years. 25 (39.1%) of the respondents have medical technician in family, and among friends 51 (89.1%) of them. Significantly more medical technicians completely disagree with the statement that friends who are not in nursing profession have prejudices against medical technicians ($p=0,005$). Nurses almost completely disagree with the statement that the family has prejudices against medical technicians.

Conclusion: Medical technicians of CHC Osijek are not stigmatized by family, friends, doctors or nurses. Nurses of CHC Osijek do not have prejudices against medical technicians.

Key words: men, nursing, nurses, prejudice

Running head: The attitudes of medical technicians and nurses about prejudices toward medical technicians

Sažetak

Sestrinstvo je feminizirana profesija. Uloga je muškaraca kao medicinskih tehničara često nepravedno stigmatizirana u društvu. Zbog odabranog zanimanja podcjenjuju ih kolege, prijatelji, obitelj. Hipoteza je našeg istraživanja sljedeća: položaj medicinskih tehničara u sestrinstvu jednak je položaju medicinskih sestara.

Cilj: Cilj je našega istraživanja bio ispitati stavove medicinskih tehničara i medicinskih sestara Kliničkog bolničkog centra Osijek o položaju medicinskih tehničara u sestrinstvu.

Metode: Ispitanicima su bila 32 medicinska tehničara i 32 medicinske sestre zaposleni u KBC-u Osijek na osam različitih odjela i klinika. U istraživanju smo koristili upitnik sastavljen od 17 pitanja za medicinske tehničare te 20 pitanja za medicinske sestre na Likertovoj skali od 1 do 5. Upitnik za medicinske sestre sadržavao je 3 dodatne tvrdnje koje su se odnosile na njihov doživljaj vlastite profesije.

Rezultati: Većina je naših ispitanika s Klinike za unutarnje bolesti 14 (21,9%). Među ispitanicima njih 45 (70,3%) ima završenu srednju stručnu spremu, jednako prema spolu. Srednja dužina radnog staža je 12 godina. Medicinskog tehničara u obitelji ima 25 (39,1%) ispitanika, a 51 (89,1%) ispitanik ima medicinskog tehničara u krugu bliskih prijatelja. Znatno se više medicinskih tehničara u potpunosti ne slaže s tvrdnjom da njihovi prijatelji koji nisu medicinske struke imaju predrasude prema medicinskim tehničarima ($p=0,005$). Isto tako, većina se medicinskih sestara u potpunosti ne slaže s tvrdnjom da obitelj ima predrasude prema medicinskim tehničarima.

Zaključak: Medicinski tehničari KBC-a Osijek nisu stigmatizirani u obitelji, prijatelja, liječnika, medicinskih sestara. Medicinske sestre u KBC-u Osijek nemaju predrasude prema medicinskim tehničarima.

Ključne riječi: muškarci, sestrinstvo, medicinske sestre, predrasude

Kratki naslov: Stavovi medicinskih tehničara i medicinskih sestara o predrasudama prema medicinskim tehničarima

Received February 15th 2015;

Accepted April 15th 2015;

Autor za korespondenciju/Corresponding author: Ana Budrovac, Study of nursing, University of Osijek, Faculty of Medicine, Cara Hadrijana 10E, 31000 Osijek, Croatia • Tel: +385 91 734 09 96 • E-mail: anabud94@gmail.com

Uvod / Introduction

Premda je činjenica da se muškarci od samih početaka sestrinstva nalaze u ulozi „sestara“, nije se uvriježio običaj da muškarac obavlja tu ulogu. U tzv. zapisima manastirskih po-

kreta (4., 5. st.) navodi se da su muškarci provodili neku vrstu zdravstvene njege bolesnih, ranjenih i umirućih. Međutim, takvih je dokaza malo, zbog čega vjerojatno i postoji nedo-

statak prepoznavanja njihovog doprinosa u sestrinstvu [1]. Prisutnost muškaraca u sestrinstvu proteže se kao stigma kroz cijelu povijest profesije. MT su stigmatizirani zbog feminiziranosti sestrinstva kao profesije u svim područjima, uključujući i poslove mentora ili nastavnika [2].

S druge strane, možemo reći da takvi stavovi pogoduju muškarcima u sestrinstvu. Naime, istraživanja u SAD-u pokazuju da MT zarađuju više od sestara te da su usmjereniji ostvarivanju specijalizacija i radu u administrativnim poslovima [3]. Kanter navedeno objašnjava povlaštenim statusom manjine Tako sestrinstvo sve više postaje struka podijeljena na muške menadžere i ženske radnice, a s većim statusom dolazi i veća moć [4]. Cilj je istraživanja ispitati imaju li MT u KBC-u Osijek osjećaj da su stigmatizirani u obitelji, prijatelja, medicinskih sestara ili pak liječnika, te imaju li MS u KBC-u Osijek predrasude prema MT-u. Hipoteza istraživanja glasi: položaj je MT-a u KBC-u Osijek jednak položaju MS-a.

Metode / Methods

Ispitanici su bili 32 medicinska tehničara i 32 medicinske sestre zaposleni u KBC-u Osijek na 8 različitih odjela i klinika (Klinika za unutarnje bolesti, Objedinjeni hitni prijam, Odjel za ortopediju, Odjel za onkologiju i radioterapiju, Klinika za neurologiju, Klinika za pedijatriju, Odjel za transfuzijsku medicinu i Klinika za ginekologiju i opstetriciju).

U istraživanju je korišten upitnik sa 17 tvrdnji za medicinske tehničare te 20 tvrdnji za medicinske sestre na Likertovoj skali od 1 do 5. Tvrdnje u upitniku kreirane su s ciljem ispitivanja stavova, znanja i ponašanja.

Ispitanici su prije istraživanja dobili „Obavijest za ispitanike o istraživanju“ s navedenom svrhom i opisom istraživanja.

Nakon toga ispitanici su potpisali dva primjerka izjave o suglasnosti ispitanika za sudjelovanje u istraživanju.

Istraživanje je odobrilo Povjerenstvo za etička i staleška pitanja medicinskih sestara i tehničara, Klinički bolnički centar Osijek, 7. kolovoza 2014. godine.

Rezultati / Results

Istraživanje je provedeno na 64 ispitanika, MS-a i MT-a, podijeljenih u dvije jednake skupine po 32 (50%) ispitanika. Ključni kriterij za MS bilo je radno mjesto, a za MT nije bilo isključnih i ključnih kriterija. Najviše ispitanika je iz Klinike za unutarnje bolesti, njih 14 (21,9%). Među ispitanicima njih 45 (70,3%) ima završenu srednju stručnu spremu, podjednako prema spolu. Srednja je dužina radnog staža 12 godina (interkvartilnog raspona 6 – 25 godina), kod MT-a znatno manje, 7 godina (interkvartilnog raspona 5 – 10 godina), a kod MS-a 20 godina (interkvartilnog raspona 14 – 28 godina) (Mann Whitney test, $p < 0,001$) [Tablica 1].

U obitelji, njih 25 (39,1%) ima MT-a, dok 57 (89,1%) ispitanika ima MT-a među prijateljima, znatno više MT-a nego li MS-a (Fisherov egzaktni test, $p = 0,011$) [Tablica 2]. Čak 16 MT-a uopće se ne slaže s tvrdnjom da osjećaju kako njihovi prijatelji imaju predrasude prema MT-u [Tablica 3]. Djelomično se slaže s ovom tvrdnjom 8 MS-a, a 10 se djelomično ne slaže [Tablica 4]. Većina, odnosno 29 MT-a uopće se ne slaže s tvrdnjom da osjećaju kako njihova obitelj ima predrasude prema MT-u [Tablica 3]. Uopće se ne slaže s ovom tvrdnjom i 19 MS-a [Tablica 4]. Uopće se ne slaže s tvrdnjom da bi MT-u bilo lakše kada bi imali povijesnu osobu kao uzor 11 MT-a dok se 4 u potpunosti slažu [Tablica 3], dok se 15 MS-a s tom tvrdnjom uopće ne slaže [Tablica 4]. S tvrd-

TABLICA [1]. Obilježja ispitanika

Odjel [N(%)]	Medicinski tehničari	Medicinske sestre	Ukupno	p*
Odjel za ortopediju	5 (15,6)	5 (15,6)	10 (15,6)	
Objedinjeni hitni prijam	4 (12,5)	0	4 (6,3)	
Klinika za pedijatriju	5 (15,6)	5 (15,6)	10 (15,6)	
Odjel za transfuzijsku medicinu	2 (6,3)	2 (6,3)	4 (6,3)	
Klinika za unutarnje bolesti	7 (21,9)	7 (21,9)	14 (21,9)	0,359
Klinika za neurologiju	5 (15,6)	5 (15,6)	10 (15,6)	
Odjel za onkologiju i radioterapiju	4 (12,5)	4 (12,5)	8 (12,5)	
Klinika za ginekologiju i opstetriciju	0	4 (12,5)	4 (6,3)	
Razina obrazovanja [N(%)]				
SSS	25 (78,1)	20 (62,5)	45 (70,3)	
Bacc	5 (15,6)	10 (31,3)	15 (23,4)	0,322
Mag	2 (6,3)	2 (6,3)	4 (6,3)	
Radni staž [medijan (25%-75%)]				
Radni staž (godine)	7 (5 – 10)	20 (14 – 28)	12 (6 – 25)	<0,001†
Ukupno	32 (100)	32 (100)	64 (100)	

*Fisherov egzaktni test

†Mann Whitney U test

njom da su u praksi MT zaduženi za fizički zahtjevnije poslove u potpunosti se slaže 11 MT-a [Tablica 3], dok ih se 9u

potpunosti ne slaže s tvrdnjom 9 MS.S istom se tvrdnjom 11 MS-a niti slaže niti ne slaže [Tablica 4].

TABLICA [2]. Obilježja ispitanika

	Medicinski tehničari	Medicinske sestre	Ukupno	p*
Ima li u obitelji medicinskog tehničara [N(%)]				
Da	16 (50)	9 (28,1)	25 (39,1)	0,123
Ne	16 (50)	23 (71,9)	39 (60,9)	
Ima li među bliskim prijateljima medicinskog tehničara [N(%)]				
Da	32 (100)	25 (78,1)	57 (89,1)	0,011
Ne	0	7 (21,9)	7 (10,9)	
Ukupno	32 (100)	32 (100)	64 (100)	

*Fisherov egzaktni test

TABLICA [3]. Stavovi medicinskih tehničara prema medicinskim tehničarima

Tvrdnja	Broj (%) ispitanika					Ukupno	p*
	uopće se ne slažem	djelomično se ne slažem	niti se slažem niti se ne slažem	djelomično se slažem	u potpunosti se slažem		
Osjećam da moji prijatelji koji nisu medicinske struke imaju predrasude prema medicinskim tehničarima.	16 (50)	2 (6,3)	7 (21,9)	6 (18,7)	1 (3,1)	32 (100)	0,005
Osjećam da moja obitelj ima predrasude prema medicinskim tehničarima.	29 (90,6)	1 (3,1)	2 (6,3)	0 (0,0)	0 (0,0)	32 (100)	0,018
Medicinskim tehničarima bi bilo lakše kada bi imali povijesnu osobu (medicinskog tehničara) kao uzor.	11 (34,4)	6 (18,7)	7 (21,9)	4 (12,5)	4 (12,5)	32 (100)	0,015
U praksi su medicinski tehničari zaduženi za fizički zahtjevne poslove.	3 (9,4)	7 (21,9)	7 (21,9)	5 (15,6)	10 (31,2)	32 (100)	0,010

*Fisherov egzaktni test

TABLICA [4]. Stavovi medicinskih sestara prema medicinskim tehničarima

Tvrdnja	Broj (%) ispitanika					Ukupno	p*
	uopće se ne slažem	djelomično se ne slažem	niti se slažem niti se ne slažem	djelomično se slažem	u potpunosti se slažem		
Osjećam da moji prijatelji koji nisu medicinske struke imaju predrasude prema medicinskim tehničarima.	4 (12,5)	10 (31,2)	7 (21,9)	8 (25,0)	3 (9,4)	32 (100)	0,005
Osjećam da moja obitelj ima predrasude prema medicinskim tehničarima.	19 (59,4)	7 (21,9)	6 (18,7)	0 (0,0)	0 (0,0)	32 (100)	0,018
Medicinskim tehničarima bi bilo lakše kada bi imali povijesnu osobu (medicinskog tehničara) kao uzor.	15 (46,9)	0 (0,0)	14 (43,7)	2 (6,3)	1 (3,1)	32 (100)	0,015
U praksi su medicinski tehničari zaduženi za fizički zahtjevne poslove.	9 (28,1)	2 (6,3)	10 (31,2)	4 (12,5)	7 (21,9)	32 (100)	0,010

*Fisherov egzaktni test

Rasprava / Discussion

Medicinske sestre i tehničari KBC-a Osijek kroz svoje su odgovore pokazali kako je položaj MT-a u sestrijskoj zajednici RH jednak položaju medicinskih sestara te da ne postoje veće razlike. Oni su nam svojim odgovorima ukazali nepostojanje stigme o medicinskim tehničarima te na njihovo potpuno prihvaćanje u sestriinstvu. MS/MT gotovo se u potpunosti slažu kako bi preporučili muškoj osobi zanimanje MT-a.. Čak 8 (25,6%) MS-a djelomično se slaže s navedenim, a 9 (28,8%) ih se u potpunosti slaže, dok se 6 (19,2%) MT-a djelomično slaže, a 12 (38,4%) ih seslaže u potpunosti. Jedan od pokazatelja koji nas upozorava da MT nisu stigmatizirani jest i tvrdnja koja govori o zadovoljstvu poslom, 22 (70,4%) MT-a se u potpunosti slažu s navedenom tvrdnjom, isti se postotaktehničara u potpunosti osjeća korisnim u profesiji. Odgovori MS-a na neke tvrdnje također pokazuju niske ili gotovo nikakve predrasude prema MT-u. Naime, 8 (25,6%) MS-a djelomično se slaže s navedenim, a njih 11 (35,2%) u potpunosti se s time slaže. Nadalje, 8 (25,6%) MS-a djelomičnose slaže da je potreban veći broj MT-a, a njih 14 (44,8%) u potpunosti se slaže s navedenim. Stereotipi prema muškarcima u sestrijskoj zajednici uzrokovani su tradicijom koja je produkt društva u kojemu živimo, što je prikazano rezultatima istraživanja koje su 1985. godine u Oregonu proveli autori Egeland i Brown. U istraživanju je sudjelovalo 367 medicinskih tehničara. S tvrdnjom kako trebaju preuzeti vodeće uloge kako bi osigurali egzistenciju svoje obitelji 212 (57,8%) ispitanika složilo se, jer im društvo zbog njihova spola nameće tu ulogu. S tvrdnjom kako su odabravši sestriinstvo kao svoju profesiju odrekli se visokog socioekonomskog statusa složilo se 214 (58,2 %) ispitanika. Manje od trećine ispitanika složilo se s tvrdnjom kako pacijenti žele da im zdravstvenu njegu pružaju MS. Zaključak istraživanja je kako cijelo društvo dugotrajno treba raditi na odbacivanju predrasuda prema medicinskim tehničarima [5].

Zaključak / Conclusion

MT KBC-a Osijek ne stigmatizirajuni članovi obitelji, prijatelji, liječnici nimeicinske sestre. MS KBC-a Osijek nemaju predrasude prema MT-u.

Buduća istraživanja trebalo bi provesti u cijeloj Republici Hrvatskoj kako bismo dobili cjelovit uvid u problem. Prema do danas objavljenim rezultatima potrebno je istražiti i utvrditi status MT-a u sestrijskoj zajednici RH prema stavovima pacijenata.

Zahvale / Acknowledgement

Zahvaljujemo doc.dr.sc. Nadi Prlić na mentorstvu pri izradi ovoga rada. Zahvaljujemo Kristini Kralik prof. i doc.dr.sc. Vesni Ilakovac na primjeni statističkih metoda u analizi rezultata.

Literatura/References

- [1] Mackintosh C. A hystorical study of men in nursing. J ADV NURS. 1997;26:232-6.
- [2] Wolfenden J. Men in nursing. INTERNET J ALLIED HEALTH SCI PRACT. 2011;9.
- [3] Williams CL. Hidden advantages for men in nursing. NursAdm Q. 1995;19:63-70.
- [4] Evans J. Men in nursing: issues of gender segregation and hidden advantage. J ADV NURS. 1997;26:226-31.
- [5] Egeland JW, Brown JS. Sex role stereotyping and role strain of male registered nurses. Res Nurs Health. 1988;11:257-67.

14. **Molim Vas, zaokružite stupanj slaganja** (1 – U potpunosti se ne slažem, 2 – Ne slažem se, 3 – Podjednako se slažem i ne slažem, 4 – Slažem se, 5 – U potpunosti se slažem, 6 – Neznam) **na sljedećim Likertovim tvrdnjama:**

Procijenite u kojoj se mjeri slažete ili ne slažete sa svakom pojedinom tvrdnjom.	U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Podjednako se slažem i ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem	Ne znam
Pušenje povećava radnu sposobnost i osobno zadovoljstvo.	1	2	3	4	5	6
Pušenje uzrokuje slabovidnost, spolnu nemoć i neplodnost.	1	2	3	4	5	6
Pušenje uzrokuje isušivanje kože i prijevremeno starenje.	1	2	3	4	5	6
Pušenje uzrokuje rak pluća.	1	2	3	4	5	6
Rizik od raka pluća povećava se s brojem popušanih cigareta i ranijim početkom pušenja duhana.	1	2	3	4	5	6
Rizik od raka pluća povećava se ponovnim paljenjem polupopušene cigarete i uvlačenjem dima iste cigarete nekoliko puta.	1	2	3	4	5	6
Pušenje pridonosi prijevremenom umiranju.	1	2	3	4	5	6
Kod pušača duhana postoji veća vjerojatnost da će koristiti i druge droge.	1	2	3	4	5	6
Prestanete li pušiti, pluća će se vratiti u normalno stanje za 10 godina.	1	2	3	4	5	6

15. **Po vašem mišljenju, najdjelotvorniji način prestanka pušenja je:**

- pušenjem većeg broja cigareta uzastopno kako bi se razvilo gađenje prema pušenju
- zamjenskim cigaretama s manjim udjelom nikotina
- postupnim smanjivanjem broja popušanih cigareta na dan
- napuštanjem pušenja odjednom
- nešto drugo:

16. **Koje bi mjere, po Vašem mišljenju, smanjile broj pušača:**

- povećanje cijene duhanskih proizvoda
- poučavanje mladiho štetnosti pušenja
- češće informiranje javnosti zdravstvenih radnika o štetnim učincima pušenja
- ograničenje oglašavanje i reklamiranja cigareta
- nešto drugo:

17. **Želim reći još nešto o pušenju cigareta:**

.....

.....

.....

.....

.....